

СОЦІАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРОХОЛДИНГІВ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Р. І. ГУЦОЛ, аспірант

кафедри аграрного, земельного та екологічного права
імені академіка В.З. Янчука

(науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент М.А. Дейнега),
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: rogeres@ukr.net

Анотація. У статті досліджені проблеми правового регулювання соціальної діяльності агрохолдингів. Особливу увагу приділено забезпеченню зайнятості сільського населення, яке проживає на територіях, де здійснюють виробничу діяльність зазначені компанії. Також розглядаються питання участі вказаних суб'єктів господарювання у розвитку соціальної інфраструктури села. Автор доходить висновку, що у процесі правового регулювання діяльності агрохолдингів, мають вживатися заходи (як зобов'язального, так і стимулюючого характеру), спрямовані на посилення соціальної складової та підтримку розвитку сільських територій.

Ключові слова: агрохолдинг, сільськогосподарське підприємство, сільське населення, соціальна діяльність, сільська територія, соціальна інфраструктура, соціальна відповідальність

Актуальність.

В економічній літературі неоднаразово піднімалося питання щодо негативного впливу агрохолдингів на розвиток соціальної сфери села. Адже, їх господарська діяльність призводить до зростання рівня безробіття через вивільнення зайвих працівників (агрохолдинги витіснили до мільйона людей, які опинилися у своїх особистих селянських господарствах) [с. 1, 100–101], недостатньої участі у формуванні місцевих бюджетів та в розбудові соціальної інфраструктури села при її активній

експлуатації тощо, що в кінцевому підсумку стає ще одним джерелом вимивання коштів із села [15, с. 10]. Крім того, вказується, що наслідком такої діяльності стає зростання соціальної напруги на селі, перерозподіл власності та зниження життєвого простору для діяльності інших організаційно-правових форм господарювання на землі [21]. Зазначені процеси призводять до зубожіння сільського населення, розвитку міграційних процесів та поступовому вимиранню сільських територій. На жаль, на державному рівні не розроблено стратегії, спрямованої на подолання

таких негативних явищ. Це свідчить про неналежне виконання державою однієї з основних функцій – забезпечення соціальної спрямованості економіки, що передбачено статтею 13 Конституції України. Тому, особливої актуальності набуває дослідження правового регулювання соціальної діяльності вищезазначених суб'єктів господарювання, їх участі у розвитку сільських територій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Під час цього дослідження були використані, зокрема, праці таких юристів-аграрників, як О.В. Гафурова, В.М. Єрмоленко, Т.О. Коваленко, С.І. Марченко, Я.О. Самсонова, А.М. Статівка.

Мета статті полягає у дослідженні правового регулювання соціальної діяльності сільськогосподарських підприємств, які входять до складу агрохолдингових груп. Особлива увага приділяється питанням забезпечення зайнятості сільського населення, яке проживає на територіях, де здійснюють виробничу діяльність зазначені компанії; а також їх участі у розбудові соціальної інфраструктури села.

Результати.

Як слушно зазначає О.В. Гафурова, для більшості сільськогосподарських підприємств проведення соціальної діяльності залишається традиційним. Крім того, за відсутності коштів у місцевих бюджетах тільки самі підприємства здатні гарантувати розвиток соціальної інфраструктури на селі за рахунок власних доходів [2, с. 87]. Більше того, на дум-

ку, Т.О. Коваленко та С.І. Марченко, господарська діяльність в АПК має безпосереднє відношення до соціальної діяльності господарюючих суб'єктів і виступає засобом досягнення задоволення потреб громадян, що дає підстави виділити принцип державного забезпечення соціальної спрямованості господарської діяльності в АПК [7, с. 8].

Для суб'єктів господарювання корпоративного типу, особливо тих, що здійснюють свою діяльність у сільській місцевості, необхідним є дотримання корпоративної соціальної відповідальності. На думку спеціалістів, концепція такої відповідальності передбачає забезпечення працівників адекватними умовами не тільки роботи, але й життя: підвищення рівня кваліфікації працівників, профілактичне лікування, будівництво житла, розвиток соціальної сфери [11]. Вона реалізується через такі напрями: соціальної відповідальності перед працівниками; соціальною відповідальністю перед державою; соціальною відповідальністю перед суспільством регіону, територій, на яких функціонує підприємство [4, с. 215]. Зважаючи на те, що соціальна відповідальність підприємства перед державою полягає у своєчасній сплаті обов'язкових податків та зборів, зупинимось більш докладно на аналізі правового регулювання першого та третього напрямів такої відповідальності.

Соціальна відповідальність перед працівниками передбачає створення якісних і безпечних умов праці, гідну, чесну адекватну оплату праці та систему мотивації і заохочення, справедливую систему надбавок і компенсацій тощо [4, с. 215]. Насамперед необхідно зазначити, що найбільшою соціальною проблемою в сільській

місцевості України є низький рівень заробітної плати – винагороди, обчисленої, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу (ч. 1 ст. 94 Кодексу законів про працю України). При чому, в економічній літературі наводяться дані згідно з якими у сільськогосподарських підприємствах, підконтрольних агрохолдинговим формуванням, розмір середньомісячної оплати праці є нижчий, ніж у сільськогосподарських підприємствах традиційного типу на 19,3 %. Крім того, не дивлячись на те, що вказані формування є в більшості транснаціональними структурами, в українських агрохолдингах середньомісячна заробітна плата працівників нижча у 6–9 разів порівняно з країнами Євросоюзу, що використовують таку ж техніку і технології [10, с. 15].

Як вже зазначалося вище, ще однією проблемою, яка потребує нагального вирішення, є проблема сільського безробіття. Адже, як відмічають науковці, орієнтація агрохолдингів на вирощування високоінтенсивних культур та згортання трудомістких галузей – тваринництва, льонарства, хмелярства тощо призвело до істотного скорочення кількості найманих працівників – з 4,3 млн у 1990 р., 2,8 млн у 2000 р. до менше 1 млн осіб в останні роки [12, с. 111]. Вивчаючи зазначену проблему, деякі автори наголошують, що у перспективі в зоні діяльності цих «монстрів» у кожному із сіл працюючими можуть бути 10–15 осіб, і не більше [6].

Слід звернути увагу, що потреби сільськогосподарських підприємств у працівниках масових професій (включаючи трактористів, комбайнерів, операторів тваринницьких ферм) задовольняються за рахунок міських

жителів, а в робітниках ручної праці – шляхом вербування сезонних бригад, в т. ч. й з іноземних громадян [13, с. 26]. Таким чином, можна стверджувати, що агрохолдинги не зацікавлені у створенні нових робочих місць. Відповідно, вказані відносини потребують належного правового регулювання у напрямі забезпечення зайнятості сільського населення, яке проживає на територіях, де здійснюють виробничу діяльність зазначені компанії. Вирішення цієї проблеми набуває ще більшої актуальності у зв'язку із прийняттям Концепції розвитку сільських територій, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р., якою передбачено необхідність збільшення кількості робочих місць на селі до 1 млн та збільшення кількості зайнятого сільського населення у 1,5 раза. У науковій літературі запропоновано різні варіанти вирішення вказаної проблеми. Так, на думку Ю.О. Лупенка та М.Ф. Кропивка, доцільно було б надати орендодавцям земель право першочергового працевлаштування на роботу у структурі орендаря [10, с. 16]. В. Ю. Уркевич взагалі вважає за потрібне зобов'язати агрохолдинги надавати робочі місця для певної кількості мешканців сільських населених пунктів за місцезнаходженням використовуваних ними земельних площ. Кількість таких працівників може визначатися залежно від площі земельної ділянки, що використовується відповідним агрохолдингом. У разі невиконання такого обов'язку агрохолдинг має сплатити відповідні кошти до місцевого бюджету [20]. Аналогічної думки дотримуються і інші представники юридичної науки. [17, с. 212]. Зазначені кошти мають використовуватися на фінансуватися

заходів із створення робочих місць у сільській місцевості. На наш погляд, можливим є використання цих двох варіантів. Але, для того, щоб вони набули обов'язкового значення, необхідно закріпити ці положення на законодавчому рівні, зокрема шляхом прийняття Закону України «Про агрохолдингові компанії в Україні».

На жаль, механізм державного регулювання соціальної функції сільськогосподарських підприємств базується на виконанні ними мінімальних соціальних стандартів, встановлених законодавством. Хоча, на думку економістів, «соціальний пакет» мав би бути розширеним як для працівників (оплата медичних послуг, витрат на відпочинок, дозвілля тощо), так і місцевих спільнот, на території яких розміщені підприємства (зокрема фінансування установ професійної підготовки, спортивних закладів, дитячих садків; створення привабливих пейзажів, будівництво доріг, заліснення ярів, залуження схилів тощо) [12, с. 111–112].

У науковій літературі зазначається, що агрохолдинги чинять негативний вплив на соціальний розвиток села [19, с. 47]. Це пов'язане з тим, що їх діяльність спрямована на реалізацію бізнес-проектів, основною метою яких є отримання прибутку та примноження капіталів їх засновників. Підтримка і розвиток сільської інфраструктури не відноситься до функцій агрохолдингу [16, с. 5]. Адже засновники чи власники агрохолдингу, як правило, не проживають в місцях ведення агробізнесу і ні вони, ні члени їх сімей не мають наміру користуватися сільською інфраструктурою [3, с. 5].

Розглянемо соціальну відповідальність агрохолдингів перед мешканцями тих територій, на яких вони

функціонують. Насамперед, необхідно звернути увагу на стан соціальної інфраструктури села. Її розвиток та утримання в належному стані є першочерговою проблемою не тільки для України, а й для інших країн світу. Так, Резолюцією, прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 р. «Перетворення нашого світу. Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 р.», передбачається необхідність збільшення обсягів інвестування у сільську інфраструктуру (ціль 2) [14]. Вказане, насамперед, має стосуватися агрохолдингів, які, в процесі своєї господарської діяльності активно використовують такі об'єкти соціальної інфраструктури села, як: дороги, мережі електро-, водо-, газопостачання тощо. Відповідно, ці компанії мають приймати участь в будівництві, ремонті та утриманні таких об'єктів. Як зазначається у науковій літературі, цей вид відповідальності передбачає ініціативні та компенсаційні витрати на програми з участі у суспільному житті, його розвитку, покращення умов існування громади на територіях, що оточують підприємство [4, с. 215]. Що ж роблять у цьому напрямі агрохолдинги? Останнім часом окремі з них, наприклад, ПАТ «Миронівський хлібопродукт» та ТОВ «ТАС АГРО» несуть витрати, пов'язані з підтримкою розвитку сільських територій. Так, першим запроваджено соціальний проект «Село. Кроки до розвитку», спрямований на стимулювання соціальної активності в сільських громадах і має на меті підтримку кращих бізнес-ініціатив громадян, зокрема в розвитку соціально-економічного, культурного і туристичного потенціалу краю. Проект реалізовуватиметься в селах

Бершадського, Гайсинського, Тростянецького, Тульчинського та Немирівського районів Вінницької області [8]. Другим – такі соціальні проекти, як «сільська школа», «дитячий садочок», «здоров'я», «сільські ради». Їх реалізація спрямована на утримання соціальної інфраструктури села: здійснення ремонту закладів, оновлення їх матеріальної бази, закупка медичного обладнання, будівництво дитячих майданчиків тощо [18]. Проте підтримка соціальних закладів агрохолдингами має, як правило, несистематичний характер [13, с. 26].

Важливим у цьому напрямі, на наш погляд, є налагодження взаємовигідної співпраці з органами місцевого самоврядування. Так, одним із можливих шляхів заохочення великих підприємств до інвестування в розвиток соціальної інфраструктури села, може стати, на думку В.М. Єрмоленка, широке інформування органами місцевого самоврядування в засобах масової інформації громадськості про благодійні інвестиційні внески та особи їх вкладників, а також стимулювання таких інвестицій, наприклад, через присвоєння вулицям села імен інвесторів тощо [5, с. 204–205]. Прикладом такої взаємодії може стати підписання Меморандуму про співпрацю між Вінницькою обласною державною адміністрацією та ПАТ «Миронівський хлібопродукт» згідно з яким перша виступить партнером конкурсу і буде надавати інформаційну та організаційну допомогу по даному проекту [8]. Крім того, у науковій літературі пропонується співпраця у формі соціально-економічного партнерства, що передбачає собою укладення так званих соціальних угод між сільськогосподарським підприємством та сільською радою, на території якої розташоване

зазначене підприємство. Угода про соціально-економічне партнерство – це своєрідна добровільна благодійна допомога сільськогосподарських товаровиробників сільській громаді, що полягає у перерахунку орендарями земельних ділянок коштів до бюджетів сільських рад у розмірі приблизно від 30 до 50 грн. за 1 га орендованої землі для вирішення соціальних, життєво необхідних, проблемних питань (соціально-економічний та культурний розвиток територіальних громад, допомога при влаштуванні благоустрою, впорядкуванні сміттєзвалищ, ремонт доріг, загальноосвітніх закладів, установ медицини) [9, с. 127].

Не можна не погодитись із думкою, що внесок агрохолдингів у соціальний розвиток села оцінюється передусім участю у зміцненні економіки сільських територій, підвищенні рівня орендної плати за використання земельних ресурсів та оплати праці своїх працівників, створенні робочих місць для жителів сільських територій, участі в розбудові соціальної інфраструктури сільських територій, формуванні надходжень до державного і місцевого бюджетів [10, с. 14]. Враховуючи все вищезазначене, можна стверджувати, що діяльність таких компаній не сприяє в достатній мірі соціально-економічному розвитку сільських територій. Адже ними запроваджуються лише одиничні проекти, які не спрямовані на комплексне вирішення соціальних проблем села.

Висновки і перспективи.

Таким чином, у процесі правового регулювання діяльності агрохолдингів, мають вживатися заходи (як зобов'язального, так і стимулюючого

характеру), спрямовані на посилення соціальної складової та підтримку розвитку сільських територій. Для цього необхідно закріпити законодавчому рівні, зокрема у Законі України «Про агрохолдингові компанії в Україні», підвищену соціальну відповідальність таких компаній, передбачивши їх обов'язок щодо першочергового працевлаштування місцевих жителів, участі в розбудові соціальної інфраструктури сільських територій тощо) та правовий механізм їх забезпечення.

Список використаних джерел

1. Беземчук О.Г. Соціально-економічні аспекти функціонування корпоративних агроформувань. Український соціум. 2011. № 3(38). С. 97–104.
2. Гафурова О.В. Правовий механізм передачі об'єктів соціальної інфраструктури села у комунальну власність. Юридична Україна. 2010. № 3. С. 84–88.
3. Дем'яненко С.І. Агрохолдинги в Україні: добре чи погано? Серія консультативних робіт [AgPP No 21]. Київ: Німецько-український аграрний діалог., Ін-т економ. дослід. та політич. консультацій, 2008. 20 с.
4. Дем'яненко С.І., Єранкін О.О., Коцупатрий М.М. та ін. Агрохолдинги в Україні та їх вплив на розвиток сільських територій. За заг. ред. С.І. Дем'яненка. Київ: КНЕУ, 2013. 350 с.
5. Єрмоленко В.М. Правові проблеми залучення інвестицій у соціальний розвиток села. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання: кол. моногр. За ред. В.І. Семчика. Київ: Юрид. думка, 2008. С. 181–206.
6. Калінчик М. Що буде, якщо запровадити ринок землі. Пропозиція. URL: <http://propozitsiya.com/ua/shcho-bude-yakshcho-zaprovaditi-rinok-zemli>.
7. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 296 с.
8. Конкурс мікрогрантів «Село. Кроки до розвитку» тепер і у Вінницькій області. URL: <https://www.mhp.com.ua/uk/media/news>.
9. Костенко С.О. Розвиток сільських територій: окремі проблеми правового регулювання. Правові проблеми розвитку сільських територій: матеріали Круглого столу (Київ, 9 грудня 2015р.), присвяченого пам'яті відомого українського вченого правознавця, члена-кореспондента НАН України, академіка НАПрН України В. І. Семчика. Київ: Видавництво «Прінт сервіс», 2015. С. 125–128.
10. Лупенко Ю.О., Кропивко М.Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності. Економіка АПК. 2013. № 7. С. 5–21.
11. Мазуренко В.П., Засенко О.Ю. Сучасна концепція корпоративної соціальної відповідальності у міжнародному бізнесі. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
12. Попова О.Л., Панкратова Л.Л., Бетлій М.Г. Соціальні та екологічні параметри діяльності сільськогосподарських підприємств: диференціація за економічними класами. С. 110–128. URL: https://eip.org.ua/docs/EP_10_4_110.pdf
13. Прокопа І.В. Структура сучасного аграрного виробництва в Україні: соціоекономічний та організаційний аспекти. Агрінком. 2012. № 7–9. С. 24–31.
14. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 р. «Перетворення нашого світу. Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 р.» URL: <http://sdg.org.ua/ua/resources-2/344-2030-2015>.
15. Саблук П.Т., Кропивко М.Ф. Кластеризація як механізм підвищення конкурен-

- тоспроможності та соціальної спрямованості аграрної економіки. Економіка АПК. 2010. № 1. С. 3–12.
16. Самсонова Я.О. Правові засади розвитку конкурентноспроможного сільськогосподарського виробництва як основного напрямку державної аграрної політики України. Теорія і практика правознавства. 2014. Вип. 2 (6). С. 1–12.
 17. Сидоров Я.О. Актуальні питання правового регулювання діяльності аграрних холдингів в Україні. Конституційні засади аграрного, земельного та екологічного права: 20 років розвитку: матеріали «круглого столу» (м. Київ, 27 травня 2016 р.). Київ: КНУ імені Т. Г. Шевченка, 2016. С. 210–212.
 18. Соціальні проекти ТОВ «ТАС АГРО». URL: <http://tasagro.com/portfolio>.
 19. Статівка А.М., Уркевич В.Ю. Аграрне право (оглядові лекції, нормативно-правові акти). Харків: Юрайт, 2014. 352 с.
 20. Уркевич В.Ю. Правові проблеми функціонування агрохолдингів в Україні. Право та інновації. 2013. № 4. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.
 21. Черевко Г. Агрохолдинги як нові організаційні форми крупнотоварного господарювання в агробізнесі України. Аграрна економіка. 2012. Т. 5. № 1–2. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.
 3. Dem'ianenko, S.I. (2008). Ahrokhodynhy v Ukraini: dobre chy pohano? [Agroholdings in Ukraine: good or bad?] Serii konsultatyvnykh robit [AgPP No 21]. Kyiv: Nimetsko-ukrainskyi ahrarnyi dialoh., In-t ekonom. doslid. ta politych. konsultatsii, 20.
 4. Dem'ianenko, S.I., Yerankin, O.O., Kotsupatryi, M.M. ta in. (2013). Ahrokhodynhy v Ukraini ta yikh vplyv na rozvytok silskykh terytorii [Agroholdings in Ukraine and their impact on the development of rural areas]. Kyiv: KNEU, 350.
 5. Yermolenko, V.M. (2008). Pravovi problemy zaluchennia investytsii u sotsialnyi rozvytok sela [Legal problems of attracting investments into social development of the village]. Investytsiina diialnist u silskomu hospodarstvi: pravovi pytannia: kol. monohr. Za red. V.I., Semchyka. Kyiv: Yuryd. dumka, 181–206.
 6. Kalinchyk, M. Shcho bude, yakshcho zaprovadyty rynek zemli [What will happen if you enter the land market]. Propozytsiia. Available at: <http://propozitsiya.com/ua/shcho-bude-yakshcho-zaprovaditi-rinok-zemli>.
 7. Kovalenko, T.O., Marchenko, S.I. (2015). Pravove rehuliuвання hospodarskoi diialnosti v ahropromyslovomu kompleksii Ukrainy [Legal regulation of economic activity in the agro-industrial complex of Ukraine]. Kyiv: Yurinkom Inter, 296.
 8. Konkurs mikrohrantiv «Selo. Kroky do rozvytku» teper i u Vinnytskii oblasti [Competition of microgrants «Village. Steps to Development» now in the Vinnytsia region]. Available at: <https://www.mhp.com.ua/uk/media/news>.
 9. Kostenko, S.O. (2015). Rozvytok silskykh terytorii: okremi problemy pravovoho rehuliuвання [Development of rural territories: separate problems of legal regulation]. Pravovi problemy rozvytku silskykh terytorii: materialy Kruhloho stolu (Kyiv, 09.12.2015), prysviachenoho

References

1. Bezemchuk, O.H. (2011). Sotsialno-ekonomichni aspekty funktsionuvannya korporatyvnykh ahroformuvan [Socio-economic aspects of the functioning of corporate agroformations]. Ukrainskyi sotsium, 3(38), 97–104.
2. Hafurova, O.V. (2010). Pravovy mekhanizm peredachi ob'ektiv sotsialnoi infrastruktury sela u komunalnu vlasnist [Legal mechanism of transfer of social infrastructure of the village to communal property]. Yurydychna Ukraina, 3, 84–88.

- пам'яти vidomoho ukrainskoho vchenoho pravoznavtsia, chlena-korespondenta NAN Ukrainy, akademika NAPrN Ukrainy V.I. Semchyka. Kyiv: Vydavnytstvo «Print servis», 125–128.
10. Lupenko, Yu.O., Kropyvko, M.F. (2013). Ahrokhodynhy v Ukraini ta posylennia sotsialnoi spriamovanosti yikh diialnosti [Agroholdings in Ukraine and strengthening the social orientation of their activities]. *Ekonomika APK*, 7, 5–21.
 11. Mazurenko, V.P., Zasenka, O.Yu. Suchasna kontsepsiia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti u mizhnarodnomu biznesi [Contemporary Concept of Corporate Social Responsibility in International Business]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
 12. Popova, O.L., Pankratova, L.L., Betlii, M.H. Sotsialni ta ekolohichni parametry diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv: dyferentsiatsiia za ekonomichnymy klasamy [Social and environmental parameters of the activity of agricultural enterprises: differentiation by economic classes]. Available at: https://eip.org.ua/docs/EP_10_4_110.pdf
 13. Prokopa, I.V. (2012). Struktura suchasnogo ahrarnoho vyrobnytstva v Ukraini: sotsioekonomichni ta orhanizatsiyni aspekty [The structure of modern agrarian production in Ukraine: socio-economic and organizational aspects]. *Ahroinkom*, 7–9, 24–31.
 14. Rezoliutsiia, pryiniata Heneralnoiui Asambleieiu OON 25.09.2015 «Peretvorennia nashoho svitu. Poriadok dennyi u sferi staloho rozvytku na period do 2030» [Resolution adopted by the UN General Assembly on September 25, 2015 «Transforming our world. Agenda for Sustainable Development for the period up to 2030»] (2015). Available at: <http://sdg.org.ua/ua/resources-2/344-2030-2015>.
 15. Sabluk, P.T., Kropyvko, M.F. (2010). Klasteryzatsiia yak mekhanizm pidvyschennia konkurentospromozhnosti ta sotsialnoi spriamovanosti ahrarnoi ekonomiky [Clustering as a mechanism for increasing the competitiveness and social orientation of the agrarian economy]. *Ekonomika APK*, 1, 3–12.
 16. Samsonova, Ya.O. (2014). Pravovi zasady rozvytku konkurentospromozhnogo silskohospodarskoho vyrobnytstva yak osnovnogo napriamku derzhavnoi ahrarnoi polityky Ukrainy [Legal principles of development of competitive agricultural production as the main direction of the state agrarian policy of Ukraine]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva*, 2 (6), 1–12.
 17. Sydorov, Ya.O. (2016). Aktualni pytannia pravovoho rehuliuвання diialnosti ahrarnykh kholdynhiv v Ukraini [Actual issues of legal regulation of agrarian holdings in Ukraine]. *Konstytutsiini zasady ahrarnoho, zemelnoho ta ekolohichnoho prava: 20 rokiv rozvytku: materialy «kruhoho stolu»* (Kyiv, 27.05.2016). Kyiv: KNU imeni T. H. Shevchenka, 210–212.
 18. Sotsialni proekty TOV «TAS AHRO» [Social projects of TAS AGRO LLC]. Available at: <http://tasagro.com/portfolio>.
 19. Stativka, A.M., Urkevych, V.Yu. (2014). Ahrarne pravo (ohliadovi lektsii, normatyvno-pravovi akty) [Agrarian Law (review lectures, legal acts)]. Kharkiv: Yurait, 352.
 20. Urkevych, V.Yu. (2013). Pravovi problemy funktsionuvannia ahrokhodynhy v Ukraini [Legal problems of functioning of agroholdings in Ukraine]. *Pravo ta innovatsii*. Available at: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.
 21. Cherevko, H. (2012). Ahrokhodynhy yak novi orhanizatsiini formy krupnotovarnoho hospodariuvannia v ahrobiznesi Ukrainy [Agroholdings as new organizational forms of large-scale business in agribusiness in Ukraine]. *Ahrarna ekonomika*, 5, 1–2. Available at: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe.

R. I. Gutsol (2019). Social activity of agroholdings: legal aspects. Law. Human.

Environment, 10(2): 45–53, <https://doi.org/10.31548/law2019.02.005>.

Summary. The article investigates with the problems of the legal regulation of the social activities of the agricultural holdings. It is paid the particular attention to ensuring of the employment of the rural population living in the territories where these companies are engaged in the production activities. Additionally are discussed the issues of participation of these entities in the development of social infrastructure of the village. The author concludes that in the process of legal regulation of the activities of agricultural holdings, measures (both obligatory and stimulating) aimed at strengthening the social component and supporting the development of rural areas should be taken.

Keywords: agroholding, agricultural enterprise, rural population, social activity, rural territory, social infrastructure, social responsibility
